

**БУЛГАН АЙМГИЙН
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Анхдагчдын өргөн чөлөө 1-120,
Жаргалант баг, Булган сум, Булган аймаг, 63082
Утас/Факс: 7034-2580
E-mail: bulgan@audit.gov.mn

2024.08.02 № 615
танай _____ ны № _____ т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох Булган аймгийн Ардчилсан намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны

006021270

төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

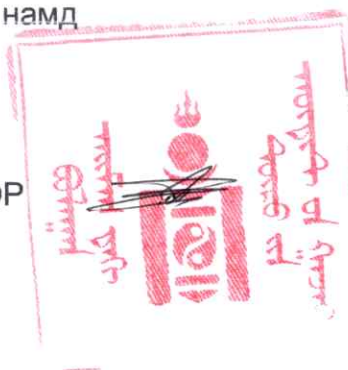
Дүгнэлт

Булган аймгийн Ардчилсан нам аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Булган аймгийн Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр (...⁸.....хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Аймгийн Ардчилсан намд

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Б.ЭРДЭНЭ

БУЛГАН АЙМГИЙН АРДЧИЛСАН НАМЫН 2025-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Монгол Улсын Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь "Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуульд нэр дэвшигч, Улсын Их Хурлын болон аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд оролцох улс төрийн нам, эвсэл нь сонгуулийн **мөрийн хөтөлбөрөө** үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал болон Улсын Их Хурлаас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулна." гэсэн заалтыг үндэслэж, Ардчилсан намын 2025-2028 оны мөрийн хөтөлбөрийг боловсрууллаа.

Энэхүү хөтөлбөрийг Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль, Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа 2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлан Үндэсний хөгжлийн газар, улстөрийн нам, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагууд, иргэд, олон нийтийн саналд үндэслэн боловсруулж, 2025-2028 оны мөрийн хөтөлбөрөө тодорхойллоо.

Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь хүний хөгжлийн бодлого, эдийн засгийн бодлого, байгаль орчин, ногоон хөгжлийн бодлого, засаглалын бодлого, бус, орон нутгийн хөгжлийн бодлого гэсэн 5 бүлгийн 76 тэргүүлэх зорилт, 108 дэд зорилтоос бүрдэж байна.

НЭГ.ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Аймаг, орон нутгийн онцлог, хүн амын амьдралын хэв маяг, хэрэгцээ шаардлага, эрүүл мэнд, боловсролын түвшинд нийцсэн бодлого, шийдвэрийг гарган хэрэгжүүлж, өрх, гэр бүлийн хөгжилд чиглэсэн хүн амыг эрүүл, боловсролтой, ажилтай, орлоготой байх нөхцөлийг бүрдүүлэхийг зорино.

1.1. Эрүүл мэнд

Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх тогтолцоог бэхжүүлж, эрүүл дадал хэвшилтэй, идэвхтэй амьдралын хэв маягтай иргэн төлөвшүүлж, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулна.

- 1.1.1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын барилга байгууламж, дэд бүтцийг сайжруулж, оношилгоо, эмчилгээний дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг чанартай, тэгш, хүртээмжтэй үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 1.1.2. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын яаралтай тусламжийн чадавхыг сайжруулж, техник, тоног төхөөрөмж, автомашинаар үе шаттай хангана.
- 1.1.3. Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчний эрт илрүүлгийн үзлэгийг зохион байгуулж, эрүүл, идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлэх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.4. Халдварт өвчний тандалт сэргийлэлтийг сайжруулж, эрт илрүүлэх идэвхтэй үзлэгийг зохион байгуулж, хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг дээшлүүлнэ.
- 1.1.5. Төрөлжсөн, сувилахуйн тусламж үйлчилгээг өргөжүүлэн, чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.1.6. Эрүүл мэндийн ажилтны чадавхыг сайжруулж, нийгмийн хамгааллыг дэмжинэ.
- 1.1.7. Эх, хүүхдэд үзүүлэх тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан өвчлөл, эндэгдлийг бууруулна.
- 1.1.8. Нүхэн жорлонтой эмнэлгийг үе шаттайгаар орчин үеийн ариун цэврийн байгууламжтай болгоно.

1.2.Боловсрол

Хүн бүрд чанартай боловсрол эзэмших тэгш боломжийг бүрдүүлж, боловсролыг хувь хүний хөгжил, төлөвшил, гэр бүлийн амьдралын баталгаа, орон нутгийн хөгжлийн суурь болгон насан туршдаа суралцах тогтолцоог бэхжүүлнэ.

- 1.2.1.Суралцагчийг бие даан, бүтээлчээр суралцахууд суралцах боломж олгох, тэдний авьяас, ур чадварыг хөгжүүлэх, хүмүүжил, төлөвшил, үндэсний өв уламжлал, зан заншил, эх оронч сэтгэлгээ, амьдрах ухаанд суралцуулах бодлого баримтлан ажиллана.
- 1.2.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сургууль, цэцэрлэгийн хамрагдалтыг нэмэгдүүлж, сэргээн засах үйлчилгээг нийгэм, хамт олонд нь түшиглэн тогтмол үзүүлнэ.
- 1.2.3.Цахим сургалтын платформыг хөгжүүлж, цахим агуулга, цахим хичээл боловсруулж, бүх насны иргэдийн "Насан туршийн боловсрол"-ыг дэмжинэ.
- 1.2.4.Багшлах боловсон хүчний мэргэжил, арга зүйн хөгжлийг дэмжиж, тэднийг урамшуулах, харилцан туршлага солилцох боломжийг олгож, нийгмийн асуудлыг үе шаттайгаар шийдвэрлэхэд анхаарна.
- 1.2.5.Багш, сурагчдын сурч, хөгжих орчныг сайжруулж, боловсролын байгууллагуудад шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг үе шаттайгаар шийдвэрлэх замаар боловсролын үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэн, "Хүүхдэд ээлтэй" сургалтын орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

1.3.Биеийн тамир, спорт

Нийтийн биеийн тамирыг эрүүл, идэвхтэй амьдралын хэв маяг, амьдралын салшгүй хэсэг болгож, үндэсний болон өвөл, зуны спортуудыг дэмжиж, Булган аймгийн баг, тамирчдын улс, тив, дэлхийн түвшинд өрсөлдөх чадвар, амжилтыг нэмэгдүүлнэ.

- 1.3.1.Хүн амыг идэвхтэй дасгал хөдөлгөөнөөр хичээллэх, эрүүл дадал хэвшилд сургах, орчин нөхцөлийг сайжруулах ажлыг төрийн болон төрийн бус байгууллагын хамтын ажиллагааны үндсэн дээр хэрэгжүүлж, нийтийн биеийн тамирыг хөгжүүлнэ.
- 1.3.2.Үндэсний спорт болон уламжлалт тоглоом наадгай, олимпын төрлийн спортуудыг бодлогоор дэмжиж, тамирчдын амжилтыг ахиулах, олон улс, улс, бүсийн чанартай уралдаан, тэмцээн зохион байгуулж, аймгийн өсвөрийн шигшээ багийг 12-оос доошгүй төрлөөр байгуулна.
- 1.3.3.Иргэдэд үйлчлэх спортын зориулалтын стандартын шаардлага хангасан талбайн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, материаллаг баазыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.4.Спортын сургалттай ерөнхий боловсролын сургуулийн хөгжлийн стратеги төлөвлөгөөг шинээр баталж, хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.5.Биеийн тамир, спортыг хөгжүүлэх аймгийн хөтөлбөр батлан хэрэгжүүлж, гадаад харилцааг бэхжүүлнэ.

1.4.Соёл, урлаг

Соёл, урлагийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг өргөжүүлж, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ үндэсний өв уламжлалыг залгамжилж, орчин үеийн соёл урлагийн чиг хандлагатай хослуулан хөгжүүлнэ.

- 1.4.1.Анхдагч түмний бахархал, монгол өв соёлыг хойч үедээ өвлүүлэх, орчин үеийн соёл урлагийг түгээн дэлгэрүүлэх замаар соёл урлагийн тогтвортой хөгжлийг хангана.

- 1.4.2.Аймгийн Хөгжимт жүжгийн театрын барилгыг шинээр барьж, соёлын төвүүдийн барилгыг үе шаттай засварлан, салбарын материаллаг баазыг сайжруулна.
- 1.4.3.Аймгийн соёл урлагийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг аялал жуулчлалтай холбон хөгжүүлж, урлаг, соёл, аялал жуулчлалын “Эвент” үйл ажиллагааг зохион байгуулна.
- 1.4.4.Орон нутгийн соёлын байгууллагууд, иргэн, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоонд суурилан соёлын өвийг хамгаалалтад авах, соёлын биет болон биет бус өвийн оршин тогтнох чадавхыг бэхжүүлж, цахим соёлын санг бүрдүүлнэ.
- 1.4.5.Түүх соёлын үл хөдлөх дурсгалт газруудыг аялал жуулчлалын төв болгон хөгжүүлнэ.
- 1.4.6.Соёл урлагийн салбарын мэргэжилтэй боловсон хүчнийг орон нутгийн бодлогоор бэлтгэж, мэдлэг, мэргэжлийг дээшлүүлэх, мэргэшүүлэх ажлыг зохион байгуулж, тэднийг тогтвор суурьшилтай ажиллуулахад анхаарч, нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх бодлого баримтална.

1.5.Хөдөлмөр эрхлэлт

Орон нутгийн бизнес эрхлэгчид, хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, шинээр бий болсон ажлын байрыг тогтвортой хадгалж, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.

- 1.5.1.Аймгийн хөдөлмөрийн зах зээлийн судалгааг үндэслэн орон нутгийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлж, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг бэхжүүлнэ.
- 1.5.2.“Мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлж, багш, суралцагсдын ажиллах, сурах орчин нөхцөлийг сайжруулж, МСҮТ-үүдийн сургалтын тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, засварлах ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран үе шаттайгаар шийдвэрлэнэ.
- 1.5.3.Өрхийн үйлдвэрлэл болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэх сонирхол, боломжтой иргэдийг дэмжиж зээлэнд хамруулах, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах, ажлын байранд зуучлах замаар 5000-аас доошгүй ажлын байр бий болгоно.

1.6.Нийгмийн хамгаалал, халамж

Нийгмийн зорилтот бүлгийн иргэдэд үзүүлэх нийгмийн халамж, хамгааллын үйлчилгээг гэр бүлд төвлөрүүлж, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, ахмад настны болон хүүхдийн хөгжил хамгааллыг сайжруулах, жөндөрийн тэгш байдлыг хангах, тэдний нийгмийн идэвх оролцоог дэмжсэн хөгжлийн төвүүдийг бий болгож, үйл ажиллагаанд нь дэмжлэг үзүүлнэ.

- 1.6.1.Аймгийн хэмжээнд гэр бүл, хүүхэд залуучууд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийг дээдэлсэн, нийгмийн бүх бүлгийн оролцоог хангасан хүний хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг хангана.
- 1.6.2.Хүн амын бүлгүүдийн хөгжил хамгааллыг сайжруулах зорилгоор хөгжлийн төвүүдийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж, тэдний ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулах, шинээр барьж байгуулах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.
- 1.6.3.Орон нутгийн түвшин дэх нийгмийн бүх харилцаанд жөндөрийн тэгш байдлыг ханган ажиллана.

ХОЁР.ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

Эдийн засгийн бүтцийг сайжруулж, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн хэмжээ, үр ашгийг нэмэгдүүлж, жижиг, дунд үйлдвэрлэл, үйлчилгээг төрөлжүүлэн хөгжүүлж, өрсөлдөх чадварыг сайжруулан эдийн засагт эзлэх хувь оролцоог дээшлүүлэхийг зорино.

2.1.Эдийн засгийн тогтвортой хөгжил

Экологийн тэнцвэрт байдлыг хадгалсан, эрүүл, аюулгүй амьдрах орчныг бүрдүүлсэн, олон тулгуурт эдийн засагтай, иргэдийн амьжиргааны түвшин өндөр, үндэсний хэмжээнд өрсөлдөх чадвар бүхий тэргүүлэгч аймгийн нэг болно.

- 2.1.1.Эдийн засгийн хөгжлийн 2021-2024 оны үндсэн зорилтуудыг хэрэгжүүлж, эдийн засгийн өсөлтийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.1.2.Эдийн засгийн чадавхыг нэмэгдүүлэх зорилгоор гадаад, дотоод хөрөнгө оруулалт, төсөл, хөтөлбөрийн хөрөнгийг тогтвортой нэмэгдүүлж, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлнэ.
- 2.1.3.Төрийн худалдан авах ажиллагаагаар дамжуулан дотоодын үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний худалдан авалтыг дэмжинэ.
- 2.1.4.Татварын тайлагналт, хураалтын үйл ажиллагааг цахимжуулж, ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх замаар татварын үйлчилгээг иргэд, татвар төлөгчдөд хүндрэлгүй болгож, татварын бааз суурийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.1.5.Төсөв, санхүүгийн цахим систем нэвтрүүлж, төрийн үйлчилгээг шуурхай, үр ашигтай болгож, төсвийн зардлын ил тод байдлыг хангана.
- 2.1.6.Аж ахуйн нэгж, байгууллагын бүртгэл хөтлөлт, олон улсын стандарт нэвтрэлтийг сайжруулах замаар төсвийн орлогын бүрдүүлэлт, төсвийн зарцуулалтын үр ашгийг дээшлүүлж, удирдлагын бүх шатанд төсөв, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн оновчтой шийдвэр гаргаж, хэрэгжүүлнэ.

2.2.Хөдөө аж ахуй

Хөдөө аж ахуйг байгальд ээлтэй, үр амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицсон, эрсдэл даах чадвартай, нийгмийн хөгжлийн чиг хандлага, хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн, хариуцлагатай, бүтээмж өндөр, тогтвортой үйлдвэрлэлтэй эдийн засгийн тэргүүлэх салбар болгон хөгжүүлнэ.

- 2.2.1.Хөдөө аж ахуйн салбарын материаллаг бааз, боловсон хүчний хангамжийг сайжруулна.
- 2.2.2.“Шинэ хөдөө-Булган” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, гол нэрийн хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэгцээг бүрэн хангаж, хөдөө аж ахуйн техник, тоног төхөөрөмжийг сайжруулна.
- 2.2.3.“Чинээлэг малчин” дэд хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлж, малын чанар, ашиг шимийг сайжруулах ажлыг эрчимжүүлж, дотоодод мал, махны худалдааг нэмэгдүүлэн экспортод гаргаж, малчдын орлогыг өсгөнө.
- 2.2.4.Мал аж ахуй эрхлэлтийг дэмжих, өндөр ашиг шимтэй малын нийт сүрэгт эзлэх хувийг 25-д хүргэнэ.
- 2.2.5.Хадлан, бэлчээрийн талбайг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, уст цэгийн хайгуул судалгаа хийж, бэлчээрийн усан хангамжийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.2.6.Малын гоц халдварт, халдварт өвчний эрсдэл бүхий бүс нутагт мал эмнэлгийн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний үр дүнг сайжруулна.
- 2.2.7.Мал аж ахуйн гаралтай хүнсний бүтээгдэхүүнд антибиотек, пестицидийн үлдэгдэл тодорхойлж, малын эмийн зохистой хэрэглээг хангана.
- 2.2.8.Орон нутагт хэрэгжүүлж, хөрсний үржил шимийг хамгаалах, нөхөн сэргээх, үр сортын болон техник, технологийн шинэчлэлийг эрчимжүүлнэ.
- 2.2.9.Төмс, хүнсний ногооны үйлдвэрлэлийг мөхөжүүлж, аймгийн хүн амын хүнсний ногооны хэрэгцээг 50-аас доошгүй хувиар хангана.
- 2.2.10.Хамгаалагдсан хөрсний үйлдвэрлэлийг өмнөх оноос 2 дахин нэмэгдүүлж, хүнсний ногоо, нарийн ногооны нэр төрлийг олшруулж, сумдад өвлийн болон нарлаг хүлэмж, агуулахын аж ахуйг хөгжүүлнэ.

- 2.2.11. Сум дундын 500 тоннын багтаамжтай механикжсан зоорь барьж, ашиглалтад оруулна.
- 2.2.12. Малын тэжээлийн ургамал тариалж, үйлдвэрлэлийн хэмжээг нэмэгдүүлэх замаар мал аж ахуйн үйлдвэрлэлд дэмжлэг үзүүлнэ.

2.3. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээ

Үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээ эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлж, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний зах зээлд өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлж, экспортын бүтээгдэхүүнийг нэмэгдүүлж, ажлын байр бий болгоно.

- 2.3.1. Жижиг, дунд, үйлдвэрлэлийн зөвлөх үйлчилгээг хөгжүүлж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэл хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.
- 2.3.2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэлд санхүүжилтийн олон эх үүсвэрээс дэмжлэг үзүүлнэ.
- 2.3.3. "Эрдэнэт үйлдвэр" ТӨҮГ, уул уурхайн болон аж ахуйн томоохон байгууллагуудын захиалгат ажлыг орон нутгийн жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдээр гүйцэтгүүлж, орлого нэмэгдүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ.
- 2.3.4. Булган суманд стандартын шаардлагад нийцсэн өндөр зэрэглэлийн зочид буудал шинээр барьж ашиглалтад оруулна.
- 2.3.5. Үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээг төрөлжүүлэн хөгжүүлж, өрсөлдөх чадварыг сайжруулна.

ГУРАВ.НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Байгалийн өгөөжийг үнэлэн хамгаалж, анхдагч экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалан, нөхөн сэргээх замаар ашиглалтын нөөц бий болгох, аялал жуулчлалыг байгаль орчин, эдийн засгийн үр өгөөжтэй байдлаар бүсчилэн хөгжүүлж, хот төлөвлөлт, дэд бүтцийн салбарын хөгжлийг түргэсгэж, иргэдийн ая тухтай амьдрах орчин, нөхцөлийг сайжруулахыг зорино.

3.1. Байгаль орчин

Байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, хамгаалах, орчны бохирдол, доройтлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, дасан зохицох бодлогыг хэрэгжүүлж, эрүүл, аюулгүй орчныг бүрдүүлнэ.

- 3.1.1. Ус, рашааны судалгаа, шинжилгээний ажлыг зохион байгуулж, усны нөөцийг зохистой ашиглах, хамгаалах, хэмнэх, хуримтлуулах цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 3.1.2. Аймгийн ойн сангийн ашиглалтад хамгаалалтын зохистой менежментийг хэрэгжүүлнэ.
- 3.1.3. Биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх санаачилгыг дэмжиж, хамтран хэрэгжүүлнэ.
- 3.1.4. Газар нутгийг улсын болон орон нутгийн тусгай хамгаалалтад авах ажлыг судалгаанд үндэслэн зохион байгуулж, сүлжээг өргөтгөнө.
- 3.1.5. Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгож, орчны бохирдол доройтлыг бууруулж, шинэ дэвшилтэт арга технологийг нэвтрүүлнэ.
- 3.1.6. "Жорлонгоо өөрчилъе" аяныг жил бүр зохион байгуулж, гэр хорооллын айл өрх, албан байгууллагыг байгальд ээлтэй боловсон 00-той болгох ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 3.1.7. Ус, цаг уурын ажиглалтын болон орчны хяналт-шинжилгээний сүлжээний хэвийн ажиллагааг хангаж, цаг агаарын аюулт үзэгдлийг урьдчилан мэдээлэх, сэрэмжлүүлэх чадавхыг бэхжүүлж, байгалийн гамшгийн эрсдэлийг бууруулна.

3.2. Аялал жуулчлал

Байгаль, түүх, соёлын өвийн онцлог бүхий, байгаль орчинд ээлтэй, нутгийн иргэдэд түшиглэсэн, төрөлжсөн, тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, эдийн засгийн үр өгөөжтэй салбар болгон хөгжүүлнэ.

- 3.2.1. Аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартыг сайжруулан баталгаажуулж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлж, жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.
- 3.2.2. Өвлийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх санал санаачилгыг дэмжин, хамтран ажиллана.
- 3.2.3. "Чингийн цагаан нуур"-ын орчимд "Ус, намгархаг газрын мэдээллийн төв" байгуулж, нүүдлийн шувуу, ховор ан амьтан ажиглах, тусгай сонирхлын аялал жуулчлалыг бий болгоно.
- 3.2.4. Улсын болон орон нутгийн чанартай авто зам дагуу стандартад нийцсэн түр буудаллах цэг байгуулна.

3.3. Уул уурхай

Уул уурхайн салбарт экологийн болон нийгмийн хариуцлагын тогтолцоог бий болгон нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, аймгийн эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.

- 3.3.1. Ашигт малтмалын олборлох, боловсруулах үйлдвэрлэлд хүний эрүүл мэнд, байгаль орчны сөрөг нөлөөлөл багатай дэвшилтэт техник, технологийг нэвтрүүлж, аюулгүй ажиллагааг хангасан ил тод, хариуцлагатай уул уурхайг бий болгоно.
- 3.3.2. Уул уурхайн олборлолтын хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, үйл ажиллагааг тогтмолжуулна.
- 3.3.3. Уул уурхайн олборлолтын болон барилга, авто зам, дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын улмаас эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээнэ.

3.4. Дэд бүтцийн төлөвлөлт, төв суурингийн хөгжил

Аймгийн дэд бүтцийн салбарыг хөгжүүлж, иргэдийн ая тухтай амьдрах орчныг бүрдүүлнэ.

- 3.4.1. Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж, хөгжлийн хэтийн зорилт, хот төлөвлөлттэй уялдуулан газар олголтын үйл ажиллагааг ил тод болгоно.
- 3.4.2. Булган хотын ерөнхий төлөвлөгөөг /ногоон хот төлөвлөлт/ шинэчлэн боловсруулж, зарим сум, багийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг хийнэ.
- 3.4.3. Аймгийн инженерийн хийцтэй барилга байгууламжуудад үнэлгээ хийж, барилгын засвар, дулаалгын ажлын эрэмбийг тогтоож, хэрэгжүүлнэ.
- 3.4.4. "Сайн хашаа", "Гудамж" төслүүдийн төлөвлөлтийг боловсруулж, бүтээн байгуулалтыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 3.4.5. Аймгийн Хүүхэд залуучуудын соёл амралтын цэцэрлэгт хүрээлэнгийн тохижилтын ажлыг ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу барьж дуусган, сум суурин газарт спортын болон хүүхдийн тоглоомын талбай бүхий цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулж, төв, суурин газрын ногоон байгууламжийг 50 хувиар нэмэгдүүлнэ.
- 3.4.6. Булган сумын гэр хорооллын гудамж, талбайг бүрэн гэрэлтүүлэгтэй болгоно.
- 3.4.7. Булган сумын Зүүнтүрүү багийг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар төвлөрсөн дулаан хангамжтай болгоно.
- 3.4.8. Аймгийн төвийн хэрэглэгчдийг хэрэглээний халуун устай болгох ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.
- 3.4.9. Орон нутгийн чанартай авто зам, замын байгууламжийг сайжруулна.
- 3.4.10. Булган суманд нийтийн тээврийн автобусны үйлчилгээг тогтмолжуулж, сурагчдын автобустай болгоно.

3.4.11.Ерөнхий зориулалтын бага оврын агаарын хөлгийн байнгын нислэг бий болгоно.

ДӨРӨВ.ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

Төрийн албаны хүний нөөцийг чадавхжуулах замаар мэргэшсэн, тогтвортой төрийн албыг бэхжүүлж, цахим технологид суурилсан төрийн үйлчилгээг үе шаттай нэвтрүүлж, төрийн үйлчилгээний үр дүн, үр нөлөөг дээшлүүлж, иргэдийн амар тайван амьдрах нөхцөлийг хангахыг зорино.

4.1.“Цахим Монгол” төрийн шуурхай үйлчилгээ

Цахим хөгжлийн бодлогыг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлж, төрийн үйлчилгээг шуурхай, хариуцлагатай, хүртээмжтэй хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлж, иргэдийн цаг хугацаа зардлыг хэмнэнэ.

4.1.1.“Цахим Монгол” төрийн үйлчилгээг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ.

4.1.2.Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны мэдээллийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлж, иргэд олон нийтийн оролцоог хангана.

4.2.Мэргэшсэн, ёс зүйтэй төрийн алба-хүнд сурталгүй төрийн үйлчилгээ Чадахуйн зарчимд суурилсан мэргэшсэн, тогтвортой төрийн албыг бэхжүүлж, төрийн үйлчилгээний үр дүн, үр нөлөөг дээшлүүлнэ.

4.2.1.Төр, иргэний нийгмийн байгууллагын түншлэлийг бэхжүүлж, шийдвэр гаргах түвшинд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, эрх ашгийг дээдэлсэн зөв бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

4.2.2.Төрийн албаны хүний нөөцийг үе шаттай сургаж, мэргэшүүлэн төрийн албан хаагчдын ажиллах нөхцөл боломжийг сайжруулж, төрийн үйлчилгээний үр дүн, үр нөлөөг дээшлүүлнэ.

4.2.3.Төрийн байгууллагад хандсан иргэдийн өргөдөл, гомдол, хүсэлтийг цахимаар хүлээн авч шуурхай шийдвэрлэнэ.

4.2.4.Төрийн албаны хүний нөөцийн удирдлагын мэдээллийн санг цалингийн нэгдсэн системтэй холбож, орон тоо, цалин хөлсний зардлын төлөвлөлт, хэрэгжилт, хяналтыг сайжруулна.

4.2.5.Төрийн бүх шатанд байгаа авлигыг таслан зогсоох, авлигаас урьдчилан сэргийлэх олон талт арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулж, төр иргэдийн энэ төрлийн мэдээлэл солилцох боломжийг бүрдүүлнэ.

4.2.6.Аймгийн ЗДТГ-ын дэргэд Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн төвийг шинээр байгуулна.

4.2.7.“Чанарын менежментийн тогтолцоо MNS ISO 9001:2016” олон улсын стандарт”-ыг төрийн байгууллагуудад нэвтрүүлнэ.

4.2.8.Уламжлалт харилцаат ОХУ, БНХАУ болон өндөр хөгжилтэй Япон, БНСУ, АНУ, БНТУ, БНБеларусь, Чех зэрэг улстай эдийн засгийн үр ашиг бүхий гадаад хамтын ажиллагааг хөгжүүлнэ.

4.3.Хууль, эрх зүй, батлан хамгаалах

Иргэдийн аюулгүй амар тайван байдлыг хангана.

4.3.1.Аймгийн төв болон сумдын төвийн камержуулалтын нэгдсэн системийг шинэчлэн засварлаж, гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, таслан зогсоох арга хэмжээг авч, гэмт хэрэг, зөрчлийн гаралтыг бууруулж, нийтийн хэв журам, аюулгүй байдлыг хангана.

4.3.2.Мансууруулах бодис хэрэглэгч, архинд донтогчдод эрүүл мэндийн болон сэтгэл зүйн засал, нийгмийн тусламж үйлчилгээг үзүүлэх, урьдчилан сэргийлэх хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

4.3.3.Зам тээврийн осол, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх үр нөлөөтэй бодлогыг хэрэгжүүлэх замаар замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж, зам тээврийн осол, түүнээс үүдэх хор уршгийг бууруулна.

- 4.3.4. Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийг бэлгийн мөлжлөг, хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртөж хохирохоос урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийн арга хэмжээг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан өргөжүүлнэ.
- 4.3.5. Стандартын шаардлагад нийцсэн цагдан хорих, баривчлах байрыг шинээр барьж ашиглалтад оруулна.
- 4.3.6. Архивын баримтын хадгалалт, хамгаалалтын нөхцөлийг сайжруулна.
- 4.3.7. Хуулийн салбарын байгууллагуудын автомашин, тусгай зориулалтын техник хэрэгслийн хангалтыг үе шаттайгаар шинэчилж, ажиллах орчныг сайжруулан үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 4.3.8. Иргэдэд эрх зүйн албан бус боловсрол олгох чиглэлээр хөтөлбөр батлуулан хэрэгжүүлнэ.
- 4.3.9. Аймаг, сумын гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээ, тойм судалгаа хийж, гамшиг аюулт үзэгдлийн эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээ авч, техник тоног төхөөрөмжөөр үе шаттай хангана.
- 4.3.10. Хутаг-Өндөр суманд эрэн хайх, аврах бүлгийг байгуулж, бэлэн байдлыг хангана.
- 4.3.11. Батлан хамгаалах хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж, орон нутгийн хамгаалах тогтолцоог бэхжүүлнэ.

ТАВ. БУС, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Иргэдийн сумандаа сайхан амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхийг зорино.

5.1. Бус, орон нутгийн хөгжлийг дэмжиж, дэд бүтцийг хөгжүүлэн орон нутаг дахь иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.

- 5.1.1. Булган, Орхон суманд бетон зуурмагийн үйлдвэр байгуулж, үйл ажиллагааг тогтворжуулна.
- 5.1.2. Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, технологийн паркийг хөгжүүлж, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, экспортын хэмжээг нэмэгдүүлнэ.
- 5.1.3. Өрхийн орлогод нийцсэн, амины, түрээсийн гэх мэт инженерийн шийдэл бүхий орон сууцны хангамжийг нэмэгдүүлж, Булган суманд 150, сумдад 128-аас доошгүй айлын орон сууц барина.
- 5.1.4. Булган сум, хөдөөгийн сумын төв, суурин газруудын үерийн далан суваг, ус зайлуулах шугам сүлжээний ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 5.1.5. Инженерийн шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлийн ажлыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- 5.1.6. Авто зам, замын байгууламжийг өргөтгөж, Орхон-Хишиг-Өндөр-Гурванбулаг сум чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл 99.7 км, Хялганат-Хангал-Эрдэнэт чиглэлийн 53.6 км хатуу хучилттай авто замыг барьж, ашиглалтад оруулна.
- 5.1.7. Багийн төвүүдийг үүрэн телефоны сүлжээнд бүрэн хамруулж, нутаг дэвсгэрийн хэмжээгээр үүрэн холбоо, өндөр хурдны интернэт ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 5.1.8. Цахилгаан, эрчим хүчний хангамжийг сайжруулж, найдвартай ажиллагааг дээшлүүлнэ.
- 5.1.9. Цөлжилтийн төлөв байдлын судалгаа хийж, тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

ДАРГЫН ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭГЧ

С.ГАЛ-ЭРДЭНЭ

